HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

11 iunie 2020 *

„Trimitere preliminară – Piața internă a energiei electrice – Directiva 2009/72/CE – Articolul 35 alineatele (4) și (5) – Independența autorităților de reglementare – Legislație națională care transferă competența de a desemna președintele autorității de reglementare naționale de la șeful statului la guvern – Participare a unor ministere naționale la procedurile de reglementare tarifară”

În cauza C-378/19,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Ústavný súd Slovenskej republiky (Curtea Constituțională a Republicii Slovace), prin decizia din 23 ianuarie 2019, primită de Curte la 14 mai 2019, în procedura inițiată de

Prezident Slovenskej republiky

cu participarea:

Národná rada Slovenskej republiky,

Vláda Slovenskej republiky,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan, președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič și C. Lycourgos (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Prezident Slovenskej republiky, de Z. Čaputová;

– pentru guvernul slovac, de B. Ricziová, în calitate de agent;

– pentru guvernul spaniol, de S. Jiménez García, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de O. Beynet, de R. Lindenthal și de A. Tokár, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: slovaca.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO 2009, L 211, p. 55).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri inițiate de Prezident Slovenskej republiky (președintele Republicii Slovace) cu privire la compatibilitatea cu Constituția slovacă coroborată cu dreptul Uniunii a normelor naționale privind numirea și revocarea președintelui Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (Autoritatea de Reglementare a Industriilor de Rețea, Slovacia, denumită în continuare „autoritatea de reglementare"), precum și participarea unor reprezentanți ai ministerelor naționale la procedurile de reglementare tarifară desfășurate în fața acestei autorități.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (33) și (34) ale Directivei 2009/72 au următorul cuprins:

„(33) Directiva 2003/54/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE (JO 2003, L 176, p. 37, Ediție specială, 12/vol. 02, p. 61)] a introdus obligativitatea, pentru statele membre, de a institui autorități de reglementare cu competențe specifice. Cu toate acestea, experiența arată că eficacitatea reglementării este, adesea, afectată de lipsa de independență a autorităților de reglementare față de autoritățile publice centrale, precum și de insuficiența competențelor de care dispun și de puterea limitată de decizie. Din acest motiv, Consiliul European, reunit la Bruxelles la 8 și 9 martie 2007, a invitat Comisia să elaboreze propuneri legislative care să prevadă o mai bună armonizare a competențelor autorităților de reglementare naționale și consolidarea independenței acestora. Ar trebui să fie posibil ca aceste autorități de reglementare naționale să acopere atât sectorul energiei electrice, cât și pe cel al gazelor naturale.

(34) Este necesar ca autoritățile de reglementare din domeniul energiei să poată lua decizii privind ansamblul aspectelor relevante legate de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice și să fie pe deplin independente față de orice alte interese publice sau private. Aceasta nu exclude controlul judiciar și exercitarea controlului parlamentar în conformitate cu dreptul constituțional al statelor membre. De asemenea, aprobarea bugetului autorităților de reglementare de către legiuitorul național nu constituie un obstacol în calea autonomiei bugetare. Dispozițiile referitoare la autonomia execuției bugetului alocat autorității de reglementare ar trebui să fie puse în aplicare în cadrul definit de legislația și de normele bugetare naționale. Contribuind la independența autorității naționale de reglementare față de orice interes politic sau economic printr-un sistem de rotație corespunzător, statele membre ar trebui să poată lua în considerare în mod corespunzător disponibilitatea resurselor umane sau mărimea consiliului."

4 Intitulat „Desemnarea și independența autorităților de reglementare", articolul 35 din această directivă prevede:

„(1) Fiecare stat membru desemnează o singură autoritate de reglementare națională la nivel național.

[…]

(4) Statele membre garantează independența autorităților de reglementare și se asigură că acestea își exercită competențele în mod imparțial și transparent. În acest scop, statul membru se asigură că, atunci când își îndeplinesc atribuțiile de reglementare care le revin în temeiul prezentei directive și al legislației în domeniu, autoritățile de reglementare:

(a) sunt distincte din punct de vedere juridic și independente din punct de vedere funcțional de orice altă entitate publică sau privată;

(b) se asigură că personalul lor și persoanele cu funcție de conducere din cadrul lor:
(i) acționează în mod independent de orice interes de piață, precum și
(ii) nu solicită și nu acceptă instrucțiuni directe din partea niciunui guvern sau a niciunei entități publice sau private în îndeplinirea atribuțiilor de reglementare care le revin. Această cerință nu aduce atingere unei cooperări strânse, după caz, cu alte autorități naționale competente sau orientărilor de politică generală elaborate de guvern, care nu au legătură cu atribuțiile de reglementare menționate la articolul 37.

(5) În scopul de a proteja independența autorităților de reglementare, statele membre se asigură, în special, că:

(a) autoritățile de reglementare pot lua decizii autonome, independent de orice alt organism politic, au alocări bugetare anuale separate cu autonomie în execuția bugetului alocat și dispun de resursele umane și financiare necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor lor, și

(b) membrii consiliului de administrație al autorității de reglementare sau, în absența acestuia, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul autorității de reglementare sunt numite pentru un mandat fix de cinci până la șapte ani, care poate fi reînnoit o singură dată.

În ceea ce privește litera (b) de la primul paragraf, statele membre se asigură că există un sistem de rotație corespunzător pentru consiliul de administrație sau pentru persoanele cu funcțiile cele mai înalte de conducere. Membrii consiliului de administrație sau, în absența acestuia, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere pot fi eliberate din funcție în cursul mandatului lor numai în cazul în care nu mai îndeplinesc condițiile prevăzute de prezentul articol sau în cazul în care au comis o abatere în conformitate cu dreptul intern.”

5 Articolul 36 din directiva menționată, intitulat „Obiectivele generale ale autorităților de reglementare”, enunță:

„În îndeplinirea atribuțiilor de reglementare prevăzute de prezenta directivă, autoritățile de reglementare iau toate măsurile rezonabile în vederea realizării următoarelor obiective în cadrul atribuțiilor și competențelor prevăzute la articolul 37, în cooperare strânsă, după caz, cu alte autorități naționale competente, inclusiv cu autoritățile din domeniul concurenței, și fără a aduce atingere competențelor acestora:

(a) promovarea, în cadrul Comunității, în strânsă cooperare cu Agenția pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energiei, cu autoritățile de reglementare ale altor state membre și cu Comisia, a unei piețe interne a energiei electrice sigure, competitive și durabile din punctul de vedere al mediului, precum și a unei deschideri efective a pieței în beneficiul tuturor clienților și furnizorilor din Comunitate, precum și garantarea condițiilor adecvate pentru funcționarea eficientă și sigură a rețelelor de energie electrică, având în vedere obiectivele pe termen lung;

[…]”

6 Sub titlul „Atribuțiile și competențele autorităților de reglementare”, articolul 37 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Autoritățile de reglementare au următoarele atribuții:

(a) să stabilească sau să aprobe, conform unor criterii transparente, tarife de transport sau de distribuție sau metodologiile pentru acestea;

[…]”

Dreptul slovac

7 Zákon č. 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach (Legea nr. 250/2012 privind reglementarea în domeniul industriilor de rețea) a transpus în dreptul slovac Directiva 2009/72, precum și Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE (JO 2009, L 211, p. 94). Această lege a fost modificată prin zákon č. 164/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (Legea nr. 164/2017 de modificare și de completare a Legii nr. 250/2012 privind reglementarea în domeniul industriilor de rețea, cu modificările ulterioare).

8 Potrivit expunerii de motive a Legii nr. 164/2017:

„Se modifică modalitățile de numire a președintelui autorității de reglementare. Potrivit reglementării în vigoare, președintele autorității de reglementare este numit și revocat de președintele Republicii Slovace la propunerea guvernului Republicii Slovace. Se propune ca președintele autorității de reglementare să fie numit de guvernul Republicii Slovace. Această modificare reflectă răspunderea reală a guvernului Republicii Slovace în materia reglementării în domeniul industriilor de rețea, fără a aduce atingere independenței autorității de reglementare în contextul unor modificări ulterioare. Guvernul Republicii Slovace asumă răspunderea deplină pentru politica energetică în Republica Slovacă, iar competențele președintelui Republicii în acest domeniu sunt foarte limitate. Prin urmare, este oportun și logic să se acorde guvernului Republicii Slovace competența de a numi și de a revoca președintele autorității de reglementare.

[…]

Ministerului Economiei din Republica Slovacă și Ministerului Mediului din Republica Slovacă le este recunoscută, în anumite proceduri de reglementare tarifară, calitatea de parte în procedură, ceea ce le conferă, în cadrul unor astfel de proceduri de reglementare tarifară, instrumente procedurale pentru a asigura o protecție coerentă a interesului public.

[…]”

9 Articolul 5 alineatul 1 prima teză din Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, prevede:

„Conducerea autorității de reglementare este asigurată de un președinte, care este numit și revocat de guvernul Republicii Slovace […]”

10 Articolul 14 alineatul 3 a treia teză din această lege dispune:

„Are calitatea de parte în procedura de reglementare tarifară entitatea reglementată care a prezentat o propunere de tarif. În cazul în care procedura de reglementare tarifară este inițiată de autoritatea de reglementare, are calitatea de parte în procedură entitatea reglementată ale cărei tarife urmează să fie reglementate de autoritate. Are de asemenea calitatea de parte în procedura de reglementare tarifară Ministerul [Economiei], în ceea ce privește procedura de reglementare tarifară prevăzută la articolul 11 alineatul 1 litera d) sau la articolul 11 alineatul 1 litera e), în cazul operatorilor de rețele de distribuție regionale, la articolul 11 alineatul 2 litera c) sau la articolul 11 alineatul 2 litera d), în cazul operatorilor de rețele de distribuție la care sunt racordate peste 100 000 de puncte de furnizare, ori Ministerul Mediului din Republica Slovacă, în ceea ce privește procedura de reglementare tarifară prevăzută la articolul 11 alineatul 4 literele a)-c)."

Litigiul principal și întrebările preliminare

11 La 16 octombrie 2017, președintele Republicii Slovace a introdus la instanța de trimitere, Ústavný súd Slovenskej republiky (Curtea Constituțională a Republicii Slovace), o acțiune având ca obiect constatarea de către aceasta din urmă a incompatibilității articolului 5 alineatul 1 prima teză și a articolului 14 alineatul 3 a treia teză din Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, cu articolul 1 alineatele 1 și 2 din Constituția Republicii Slovace coroborat cu articolul 4 alineatul (3) TUE și cu articolul 288 TFUE, ca urmare a faptului că aceste dispoziții ale legii menționate, cu modificările ulterioare, constituie o transpunere incorectă a Directivelor 2009/72 și 2009/73.

12 Potrivit președintei Republicii Slovace, care a continuat, ulterior datei de 15 iunie 2019, procedura inițiată de predecesorul său, dispozițiile menționate din Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, nu respectă obligația de a garanta independența autorității de reglementare, care decurge din articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 și din articolul 39 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/73.

13 În această privință, instanța de trimitere arată că, pentru a soluționa litigiul cu care a fost sesizată, trebuie să se definească sfera de aplicare a noțiunii de „independență" a autorității de reglementare, în sensul directivelor menționate. Ea subliniază că, pentru simplificarea întrebărilor preliminare, acestea din urmă nu vizează decât interpretarea Directivei 2009/72, răspunsul la întrebările respective putând fi transpus la interpretarea Directivei 2009/73, a cărei reglementare relevantă este identică cu cea a Directivei 2009/72.

14 Potrivit acestei instanțe, președinta Republicii Slovace a identificat, în cadrul Legii nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, două atingeri aduse independenței autorității de reglementare. Prima ar fi modificarea competenței de a numi și de a revoca președintele autorității menționate, care este transferată de la președintele Republicii Slovace, ales în mod direct de cetățeni, la guvernul slovac. A doua atingere ar consta în includerea în sfera entităților care pot avea calitatea de parte în procedura de reglementare tarifară desfășurată în fața autorității respective a unor reprezentanți ai unor ministere naționale, care se prezumă că apără interesul public în cadrul acestei proceduri.

15 În fața instanței menționate, guvernul slovac susține că dispozițiile în cauză ale Legii nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, nu repun în discuție independența autorității de reglementare, în măsura în care această lege conține un ansamblu de alte garanții privind independența respectivă care nu au fost afectate de modificarea legislativă menționată.

16 În această privință, instanța de trimitere arată că îndoielile pe care le are cu privire la caracterul legal al transpunerii Directivei 2009/72 se explică prin faptul că obiectivul urmărit prin directiva menționată constă, astfel cum reiese din considerentul (33) al acesteia, tocmai în a contribui la consolidarea independenței autorității de reglementare, în special în raport cu guvernele statelor membre.

17 Ea consideră că, înainte de modificarea introdusă prin Legea nr. 164/2017, dispozițiile Legii nr. 250/2012, adoptate în vederea transpunerii acestei directive, permiteau consolidarea independenței menționate. Astfel, sub imperiul Legii nr. 250/2012, pe de o parte, nu guvernul slovac, ci președintele Republicii Slovace, avea competența de a numi și de a revoca președintele autorității de reglementare și, pe de altă parte, niciun reprezentant al ministerelor nu participa la procedura de reglementare tarifară desfășurată în fața respectivei autorități.

18 Or, Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, ar fi restabilit situația existentă înainte de transpunerea Directivei 2009/72, ceea ce, contrar obiectivului urmărit prin aceasta din urmă, nu ar contribui la consolidarea independenței autorității de reglementare.

19 În aceste condiții, Ústavný súd Slovenskej republiky (Curtea Constituțională a Republicii Slovace) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 35 alineatul (4) din Directiva [2009/72] poate fi interpretat, în special în lumina considerentului (33) al acesteia, în sensul că se opune ca într-un stat membru, în contextul modificării măsurilor de transpunere a acestei directive, atribuția de a numi și de a revoca președintele autorității de reglementare să fie exclusă din competența președintelui Republicii, ales în mod direct de cetățeni, și să fie conferită guvernului, transfer care ar restabili situația de drept existentă înainte de transpunerea directivei menționate?

2) Articolul 35 alineatul (5) din Directiva [2009/72] poate fi interpretat, în special în lumina considerentului (34) al acesteia, în sensul că se opune unei reglementări interne care, pentru a asigura protecția interesului public, permite participarea ministerelor la procedura de reglementare tarifară desfășurată în fața autorității de reglementare?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

20 Din cererea de decizie preliminară reiese că dispozițiile Legii nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, în discuție în acțiunea principală, au restabilit, în ceea ce privește numirea și revocarea președintelui autorității de reglementare, precum și participarea unor reprezentanți ai ministerelor naționale la anumite proceduri de reglementare tarifară, normele aplicabile în dreptul slovac atunci când era în vigoare Directiva 2003/54. În urma modificărilor aduse prin Legea nr. 164/2017, pe de o parte, guvernul slovac a devenit competent să numească și să revoce în locul președintelui Republicii Slovace și, pe de altă parte, anumitor ministere li s-a conferit calitatea de „părți” în procedurile menționate.

21 Or, întrucât Directiva 2003/54 a fost abrogată prin Directiva 2009/72, printre obiectivele declarate ale căreia s-ar număra acela de a consolida independența autorităților de reglementare naționale, întoarcerea la situația juridică anterioară acestei din urmă directive poate constitui, în opinia instanței menționate, o atingere adusă independenței autorității de reglementare naționale în sensul Directivei 2009/72, în condițiile în care Legea nr. 250/2012, în versiunea inițială, ar fi asigurat o transpunere corectă a ultimei directive în dreptul slovac.

22 În această privință, trebuie să se arate că Directiva 2009/72 urmărește în principal instituirea unei piețe interne a energiei electrice deschise și competitive care să permită consumatorilor să-și aleagă în mod liber furnizorii, iar acestora din urmă să își livreze în mod liber produsele clienților lor, să creeze condiții de concurență echitabile pe piață, să asigure siguranța alimentării cu energie electrică și să combată schimbările climatice (Hotărârea din 12 decembrie 2019, Slovenské elektrárne, C-376/18, EU:C:2019:1068, punctul 32).

23 În scopul urmăririi acestor obiective, Directiva 2009/72 conferă autorității de reglementare naționale prerogative largi în materie de reglementare și de monitorizare a pieței energiei electrice.

24 Astfel cum amintește considerentul (33) al directivei menționate, Consiliul European, reunit la Bruxelles la 8 și 9 martie 2007, a invitat Comisia să elaboreze propuneri legislative care să prevadă o mai bună armonizare a competențelor autorităților de reglementare naționale și consolidarea independenței acestora. În plus, potrivit considerentului (34) al acesteia, este necesar ca autoritățile de reglementare din domeniul energiei să poată lua decizii privind ansamblul aspectelor relevante legate de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice, și să fie pe deplin independente față de orice alte interese publice sau private.

25 În consecință, astfel cum arată instanța de trimitere, Directiva 2009/72 urmărește consolidarea independenței autorității naționale de reglementare în raport cu regimul prevăzut de Directiva 2003/54, pe care a abrogat-o. O astfel de consolidare este reflectată în dispozițiile capitolului IX din Directiva 2009/72, intitulat „Autoritățile de reglementare naționale”, în care se încadrează, printre altele, articolul 35 din aceasta, a cărui interpretare este vizată de prezenta cerere de decizie preliminară.

26 Cu toate acestea, trebuie să se arate că împrejurarea, indicată de instanța de trimitere, că Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, a restabilit situația juridică existentă în Republica Slovacă atunci când era în vigoare Directiva 2003/54, în ceea ce privește normele de numire și de revocare a președintelui autorității de reglementare, precum și participarea unor reprezentanți ai ministerelor naționale la anumite proceduri de stabilire a prețurilor, nu implică în mod necesar, pentru acest unic motiv, faptul că dispozițiile relevante ale Directivei 2009/72 privind independența autorității menționate se opun dispozițiilor legii respective care a prevăzut asemenea norme.

27 Astfel, în măsura în care aceste norme sunt adoptate în limitele competențelor pe care Directiva 2009/72 le acordă statelor membre și sunt însoțite de garanții privind independența autorității de reglementare naționale prevăzută de directiva menționată, o situație juridică în care legiuitorul unui stat membru ar fi reintrodus anumite norme privind organizarea și funcționarea autorității de reglementare naționale, care erau în vigoare în acest stat membru atunci când era aplicabilă Directiva 2003/54, nu este în mod necesar contrară Directivei 2009/72.

28 Rezultă că, pentru a da un răspuns util instanței de trimitere în cadrul prezentei cereri de decizie preliminară, trebuie să se stabilească dacă articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unor dispoziții de drept național precum cele prevăzute de Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, independent de conformitatea lor cu dreptul Uniunii anterior acestei modificări legislative.

Cu privire la prima întrebare

29 Trebuie arătat că, chiar dacă pe plan formal instanța de trimitere și-a limitat întrebările la interpretarea articolului 35 alineatul (4) din Directiva 2009/72, o asemenea împrejurare nu împiedică Curtea să îi furnizeze toate elementele de interpretare a dreptului Uniunii care pot fi utile pentru soluționarea

cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă respectiva instanță s-a referit sau nu la acestea în enunțul întrebării sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2020, Caisse d'assurance et de santé au travail d'Alsace-Moselle, C-769/18, EU:C:2020:203, punctul 40 și jurisprudența citată).

30 Astfel, este necesar să se considere că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații a unui stat membru potrivit căreia guvernul acestui stat este competent să numească și să revoce președintele autorității de reglementare naționale.

31 Articolul 35 alineatul (4) din Directiva 2009/72 impune statelor membre să garanteze independența autorităților de reglementare naționale și să se asigure că acestea își exercită competențele în mod imparțial și transparent.

32 Referitor la noțiunea de „independență", care nu este definită de Directiva 2009/72, Curtea a statuat deja că, în ceea ce privește organele publice, această noțiune desemnează în mod normal, în sensul său obișnuit, un statut care asigură organului respectiv posibilitatea de a acționa în deplină libertate în raport cu organismele față de care trebuie să fie asigurată independența sa, protejat de orice instrucțiune și de orice presiune (a se vedea prin analogie Hotărârea din 13 iunie 2018, Comisia/Polonia, C-530/16, EU:C:2018:430, punctul 67).

33 Pentru a garanta o astfel de independență, articolul 35 alineatul (4) din Directiva 2009/72 prevede, pe de o parte, la litera (a), că autoritățile menționate trebuie să fie distincte din punct de vedere juridic și independente din punct de vedere juridic funcțional de orice altă entitate publică sau privată. Pe de altă parte, litera (b) punctele (i) și (ii) a acestui articol 35 alineatul (4) enunță cerințe privind independența personalului și a persoanelor cu funcție de conducere din cadrul acelorași autorități, care trebuie să acționeze în mod independent de orice interes de piață și să nu solicite și să nu accepte instrucțiuni directe din partea niciunui guvern sau a niciunei entități publice sau private în exercitarea atribuțiilor de reglementare care le revin. Aceste cerințe implică faptul că autoritatea de reglementare națională trebuie să își exercite atribuțiile de reglementare la adăpost de orice influență exterioară.

34 Pe de altă parte, pentru ca independența autorității de reglementare naționale să fie protejată, articolul 35 alineatul (5) litera (b) din Directiva 2009/72 impune ca membrii consiliului de administrare al autorității menționate sau, în absența acestuia, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul său să fie numite pentru un mandat fix de cinci până la șapte ani, care poate fi reînnoit o singură dată. În acest context, statele membre trebuie să se asigure că există un sistem de rotație corespunzător pentru consiliul de administrație sau pentru persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere, acest consiliu de administrație ori persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere putând fi eliberate din funcție în cursul mandatului lor numai în cazul în care nu mai îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 35 menționat sau în cazul în care au comis o abatere în sensul dreptului intern.

35 Pentru a respecta aceste cerințe, competența de a numi și de a revoca consiliul de administrație al autorității de reglementare naționale sau, în lipsa unui consiliu, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul acestei autorități trebuie să fie încadrată de lege în mod strict și să fie exercitată pe baza unor criterii obiective, enumerate în mod clar și limitativ și verificabile (a se vedea prin analogie Hotărârea din 13 iunie 2018, Comisia/Polonia, C-530/16, EU:C:2018:430, punctul 86).

36 Totuși, trebuie să se constate că nicio dispoziție a Directivei 2009/72 nu precizează autoritatea sau autoritățile statelor membre care ar trebui să aibă sarcina de a numi și de a revoca membrii consiliului de administrație sau persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul autorității de reglementare naționale, în special președintele acesteia.

37 Trebuie amintit, în această privință, că din articolul 288 TFUE rezultă că, atunci când transpun o directivă, statele membre au obligația să asigure efectul deplin al acesteia, dispunând în același timp de o marjă de apreciere considerabilă în alegerea căilor și a mijloacelor destinate să asigure punerea sa în aplicare. Astfel, această libertate nu afectează obligația fiecăruia dintre statele membre destinatare de a adopta toate măsurile necesare pentru a asigura efectul deplin al directivei vizate, conform obiectivului pe care îl urmărește aceasta (Hotărârea din 19 octombrie 2016, Ormaetxea Garai și Lorenzo Almendros, C-424/15, EU:C:2016:780, punctul 29, precum și jurisprudența citată).

38 În aceste condiții, statele membre beneficiază de o autonomie instituțională în organizarea și în structurarea propriilor autorități de reglementare în sensul articolului 35 din Directiva 2009/72, care trebuie însă exercitată cu respectarea deplină a obiectivelor și a obligațiilor stabilite prin această directivă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 19 octombrie 2016, Ormaetxea Garai și Lorenzo Almendros, C-424/15, EU:C:2016:780, punctul 30, precum și jurisprudența citată).

39 Rezultă că Directiva 2009/72 și în special articolul 35 din aceasta nu interzic ca guvernul unui stat membru să poată numi și revoca președintele autorității de reglementare naționale.

40 Această competență de a numi și de a revoca trebuie însă exercitată astfel încât independența autorității menționate să fie garantată, în sensul că trebuie respectate toate cerințele prevăzute la articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72.

41 În speță, în observațiile sale scrise, guvernul slovac arată că independența autorității de reglementare este garantată de ansamblul dispozițiilor naționale de transpunere a Directivei 2009/72 care sunt în prezent în vigoare. Acest guvern se referă la dispozițiile, în primul rând, ale articolului 4 alineatele 2 și 3 din Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, care ar consacra imparțialitatea și independența autorității de reglementare și care ar indica organele autorității menționate, în al doilea rând, ale articolului 5 din această lege, astfel cum a fost modificată, care ar reglementa, printre altele, numirea, statutul, activitatea și revocarea președintelui autorității respective, în al treilea rând, ale articolului 6 din legea menționată, cu modificările ulterioare, care ar viza activitatea consiliului de reglementare și, în al patrulea rând, ale articolului 7 din aceeași lege, cu modificările ulterioare, care ar reglementa numirea și revocarea membrilor consiliului de reglementare și cerințele în privința acestora. În special, președintele autorității de reglementare ar avea un mandat cu o durată de șase ani, salariul său ar fi stabilit în mod clar și transparent prin Legea nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, și nu ar putea fi eliberat din funcție decât pentru motivele expres prevăzute de aceasta.

42 Dispozițiile menționate ale dreptului slovac ar garanta faptul că guvernul acestui stat membru nu exercită nicio influență asupra președintelui autorității de reglementare de natură să pună în pericol independența autorității respective.

43 În această privință, trebuie amintit că, în măsura în care Curtea are obligația să ia în considerare contextul factual și normativ în care se înscrie întrebarea preliminară, astfel cum a fost definit de decizia de trimitere, Curtea trebuie să răspundă la întrebarea adresată numai în lumina dispozițiilor prezentate de instanța de trimitere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iulie 2016, Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni, C-240/15, EU:C:2016:608, punctele 30 și 31).

44 Astfel, informațiile furnizate în deciziile de trimitere sunt destinate nu numai să permită Curții să dea răspunsuri utile, ci și să ofere guvernelor statelor membre, precum și celorlalte persoane interesate posibilitatea de a prezenta observații, conform articolului 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene. Revine Curții obligația de a veghea ca această posibilitate să fie salvgardată, ținând cont de faptul că, în temeiul acestui articol, numai deciziile de trimitere sunt notificate persoanelor interesate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 mai 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punctul 26 și jurisprudența citată).

45 Astfel, Curtea nu poate ține seama de dispoziții de drept național precum cele invocate de guvernul slovac în cadrul observațiilor sale scrise, în măsura în care nu au fost avute în vedere de instanța de trimitere în cererea sa de decizie preliminară. Va reveni acestei instanțe sarcina de a stabili dacă dispozițiile menționate permit să se garanteze independența autorității de reglementare, astfel cum impune Directiva 2009/72, problemă al cărei răspuns nu este prejudecat de faptul că, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 39 din prezenta hotărâre, respectiva directivă nu interzice ca guvernul slovac să poată numi și revoca președintele autorității de reglementare.

46 Din considerațiile care precedă rezultă că este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații a unui stat membru potrivit căreia guvernul acestui stat este competent să numească și să revoce președintele autorității de reglementare naționale, cu condiția respectării tuturor cerințelor prevăzute de dispozițiile menționate, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la a doua întrebare

47 Având în vedere jurisprudența Curții amintită la punctul 29 din prezenta hotărâre, este necesar să se considere că, prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că se opune unei legislații a unui stat membru care, în scopul de a garanta protecția interesului public, prevede participarea unor reprezentanți ai unor ministere ale acestui stat la anumite proceduri privind reglementarea tarifară desfășurate în fața autorității de reglementare naționale.

48 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, prin întrebarea menționată, această instanță are în vedere participarea unor reprezentanți ai Ministerului Economiei și ai Ministerului Mediului din Republica Slovacă la procedurile menționate mai sus. Or, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, din cererea de decizie preliminară reiese că participarea Ministerului Mediului nu privește decât procedurile de reglementare tarifară în legătură cu producția și cu aprovizionarea cu apă potabilă. Astfel, într-un asemenea caz, dispozițiile Directivei 2009/72, care vizează în special norme comune pentru producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei electrice, precum și dispoziții privind protecția consumatorilor, în vederea îmbunătățirii și integrării piețelor de energie electrică competitive în Uniunea Europeană, nu ar trebui să se aplice unei astfel de participări.

49 Odată făcută această precizare introductivă, trebuie arătat că întrebarea menționată privește condițiile pe care trebuie să le îndeplinească funcționarea autorității de reglementare naționale pentru ca independența sa decizională să fie garantată.

50 În această privință, din articolul 35 alineatul (5) litera (a) din Directiva 2009/72 reiese că autoritatea de reglementare națională trebuie să ia decizii autonome, independent de orice alt organism politic.

51 În plus, astfel cum s-a arătat la punctul 33 din prezenta hotărâre, independența personalului și a persoanelor cu funcție de conducere din cadrul autorității de reglementare naționale, impusă la articolul 35 alineatul (4) litera (b) punctul (ii) din Directiva 2009/72, implică faptul că autoritatea menționată își exercită atribuțiile de reglementare în afara oricărei influențe externe.

52 În aceste condiții, potrivit dispoziției respective, cerința de independență a personalului și a persoanelor cu funcție de conducere din cadrul autorității de reglementare naționale nu aduce atingere, în special, unor orientări generale elaborate de guvernul statului membru în cauză care, cu toate acestea, nu pot privi atribuțiile și competențele de reglementare prevăzute la articolul 37 din Directiva 2009/72. Ele cuprind atribuții și competențe privind stabilirea, aprobarea și monitorizarea diverselor tarife și prețuri, în special cele prevăzute la alineatul (1) litera (a) al articolului menționat, care constau în stabilirea sau aprobarea, conform unor criterii transparente, a tarifelor de transport sau de distribuție a energiei electrice sau a metodologiilor care stau la baza calculării acestora.

53 Astfel, în această din urmă privință, din articolul 36 din directiva menționată reiese că, în cadrul atribuțiilor și al competențelor definite la articolul 37 din directiva respectivă, autoritatea de reglementare națională ia toate măsurile rezonabile în vederea realizării obiectivelor de interes public pe care le enumeră acest articol 36, printre care, în special, promovarea unei piețe interne a energiei electrice sigure, competitive și durabile din punctul de vedere al mediului, eficiența energetică sau protecția consumatorilor.

54 Prin urmare, independența decizională, în sensul articolului 35 alineatul (4) litera (b) punctul (ii) și alineatul (5) litera (a) din această directivă, presupune că, în cadrul atribuțiilor și al competențelor de reglementare menționate la articolul 37, autoritatea de reglementare națională ia decizii independente, exclusiv în temeiul interesului public, pentru a asigura respectarea obiectivelor urmărite prin directiva menționată, fără a fi supusă unor instrucțiuni externe care provin de la alte organe publice sau private.

55 Cu toate acestea, trebuie arătat că articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 nu conține nicio dispoziție care ar interzice participarea unor reprezentanți ai ministerelor naționale la anumite proceduri privind reglementarea tarifară, care privesc în special accesul la rețeaua de transport și de distribuție pentru producția de energie electrică, precum și transportul și distribuția energiei menționate.

56 Rezultă că, având în vedere marja de manevră de care dispun în punerea în aplicare a obligațiilor care decurg din Directiva 2009/72, amintită la punctele 37 și 38 din prezenta hotărâre, statele membre pot adopta norme care permit o astfel de participare, în măsura în care rămâne garantată independența decizională a autorității de reglementare naționale, în sensul articolului 35 alineatele (4) și (5) din această directivă.

57 Prin urmare, în speță, faptul că dispozițiile în cauză ale Legii nr. 250/2012, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 164/2017, prevăd participarea unor reprezentanți ai unor ministere naționale la anumite proceduri privind reglementarea tarifară nu are drept consecință în mod necesar și pentru acest unic motiv faptul că autoritatea de reglementare nu își exercită atribuțiile tarifare în mod independent, în sensul Directivei 2009/72 și în special al articolului 35 din aceasta.

58 În observațiile sale scrise, guvernul slovac arată în această privință că o astfel de participare este necesară și relevantă pentru ca ministerele menționate să fie informate cu privire la procedurile privind reglementarea tarifară, dat fiind caracterul de interes general al procedurilor respective pentru ansamblul societății, în ceea ce privește în principal obiectivele și prioritățile politicii energetice a Republicii Slovace.

59 Acest guvern adaugă că reprezentanții ministerelor menționate nu beneficiază de niciun drept specific care să le permită să interfereze în adoptarea deciziilor autorității de reglementare, participarea lor fiind în esență supusă normelor de procedură administrativă generală ale dreptului slovac. Normele respective ar garanta astfel tuturor părților din procedurile în cauză participarea în mod activ la acestea și, prin urmare, apărarea drepturilor și intereselor lor, exprimarea și prezentarea unor propuneri, depunerea de observații și participarea la dezbateri, prezentarea de probe, consultarea dosarelor, primirea deciziilor și, dacă este cazul, contestarea acestora prin intermediul căii de atac în fața consiliului de reglementare al autorității respective, precum și în fața instanțelor naționale.

60 În schimb, în observațiile sale scrise, președinta Republicii Slovace arată în special că, chiar și sub imperiul Legii nr. 250/2012, înainte de modificarea sa prin Legea nr. 164/2017, autoritatea de reglementare infirmase, în cursul anului 2017, decizii inițiale sub presiunea guvernului slovac, prin înlocuirea lor cu decizii conforme cu voința politică a acestuia din urmă.

61 În această privință, trebuie subliniat că, în cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere nici nu a vizat normele și dispozițiile naționale evocate de guvernul slovac, ceea ce împiedică Curtea, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 45 din prezenta hotărâre, să țină seama de ele, nici nu a prezentat vreo informație în raport cu practica decizională a autorității de reglementare naționale.

62 În aceste condiții, pentru a da un răspuns util la a doua întrebare, trebuie să se arate că, astfel cum a indicat Comisia în observațiile sale scrise, articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 impune ca, în speță, reprezentanții ministerelor naționale să nu poată utiliza participarea lor la procedurile privind reglementarea tarifară menționate pentru a exercita vreo presiune asupra autorității de reglementare sau pentru a-i adresa instrucțiuni susceptibile să orienteze deciziile acesteia în cadrul atribuțiilor și competențelor sale care decurg din articolul 37 din directiva menționată.

63 Deși Directiva 2009/72 nu se opune ca guvernul unui stat membru, în special prin intermediul participării unor reprezentanți ai ministerelor sale, să își poată susține poziția în fața autorității de reglementare naționale în ceea ce privește modul în care consideră că această autoritate ar putea lua în considerare interesul public în cadrul atribuțiilor sale de reglementare, participarea menționată și în special opiniile formulate de respectivii reprezentanți în cursul procedurilor privind reglementarea tarifară nu pot avea un caracter obligatoriu și nici nu pot fi în niciun caz considerate de autoritatea de reglementare ca instrucțiuni cu care ar fi obligată să se conformeze în exercitarea atribuțiilor și a competențelor sale.

64 În plus, normele privind participarea unor reprezentanți ai ministerelor naționale la procedurile privind reglementarea tarifară nu trebuie să aducă atingere sferei de aplicare a deciziilor autorității de reglementare adoptate în temeiul atribuțiilor și al competențelor prevăzute la articolul 37 menționat. În special, atunci când asemenea atribuții sau competențe o impun, aceste norme de participare nu pot afecta caracterul obligatoriu și direct aplicabil al deciziilor autorității menționate, impunând, de exemplu, ca deciziile respective să fie, înainte de punerea lor în aplicare, acceptate sau autorizate în prealabil de acești reprezentanți.

65 Din considerațiile care precedă rezultă că este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale a unui stat membru care, în scopul de a garanta protecția interesului public, prevede participarea unor reprezentanți ai unor ministere ale acestui stat la anumite proceduri privind reglementarea tarifară desfășurate în fața autorității de reglementare naționale, cu condiția respectării independenței decizionale a autorității menționate, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

66 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

1) Articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații a unui stat membru potrivit căreia guvernul acestui stat este competent să numească și să revoce președintele autorității de reglementare naționale, cu condiția respectării tuturor cerințelor prevăzute de dispozițiile menționate, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

2) **Articolul 35 alineatele (4) și (5) din Directiva 2009/72 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei legislații naționale a unui stat membru care, în scopul de a garanta protecția interesului public, prevede participarea unor reprezentanți ai unor ministere ale acestui stat la anumite proceduri privind reglementarea tarifară desfășurate în fața autorității de reglementare naționale, cu condiția respectării independenței decizionale a autorității menționate, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.**

Semnături